

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om integritetsskydd i arbetslivet samt till ändring av vissa lagar som har samband med den

Till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 december 2003 en proposition med förslag till lag om integritetsskydd i arbetslivet samt till ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 162/2003 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har den 6 februari 2004 bett att kommunikationsutskottet ska lämna utlåtande i saken.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Raila Kangasperko, arbetsministeriet
- kommunikationsråd Kristiina Pietikäinen, kommunikationsministeriet
- dataombudsman Reijo Aarnio, Dataombudsmannens byrå.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från

— Emidex Oy.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att den gällande lagen om integritetsskydd i arbetslivet utökas med bestämmelser om behandling av uppgifter om narkotikabruk, kameraövervakning på arbetsplatsen och hämtning och öppning av arbetstagares elektroniska post. På grund av de bestämmelser som tas med i lagen föreslås att den revideras i sin helhet.

I lagen föreslås bestämmelser om behandling av uppgifter om narkotikabruk. Ett av målen med förslaget är narkotikafria arbetsplatser. Förslagen utgår från att den arbetssökande eller den anställda själv lämnar arbetsgivaren ett intyg över narkotikatest och att rätten att behandla uppgifterna i ett intyg över narkotikatest baserar

sig på de förutsättningar som anges i lagen för rätten att behandla uppgifterna utgående från arbetsuppgiften och som tryggar att andra grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses. För att uppgifterna ska få behandlas förutsätts dels att krav ställs på arbetsuppgiften, dels att man bedömer de sannolika effekterna av att någon som är påverkad eller beroende av narkotika sköter arbetsuppgiften. Vid arbetssökning kan bara den som blir vald till uppgiften anmodas att lämna ett intyg. Medan anställningsförhållandet pågår kan arbetsgivaren förpliktat arbetstagaren att uppvisa ett intyg över narkotikatest på villkor som är strängare än villkoren för arbetssökande. I lagen om företagshälsovård föreskrivs dess-

utom att arbetsgivaren är skyldig att tillsammans med de anställda göra upp ett program mot narkotika och i samarbetslagstiftningen föreskrivs att de arbetsuppgifter där intyg över narkotikatest begärs eller förutsätts ska behandlas i samarbetsförfarande.

Förslaget innehåller också bestämmelser om kameraövervakning på arbetsplatsen. Där bestäms allmänt om arbetsgivarens rätt att genomföra kameraövervakning i de lokaler som arbetsgivaren förfogar över och särskilt om de situationer då kameraövervakningen kan riktas mot en viss arbetsplats där arbetstagare arbetar. Utgångspunkten för förslaget är att i synnerhet kameraövervakningen av de anställda ska begränsas till det allra nödvändigaste, med beaktande av behovet av att skydda vissa intressen, och att övervakningen ska vara så öppen som möjligt. Arbetsgivaren får genomföra kameraövervakning i syfte att trygga den personliga säkerheten för arbetstagare och andra som vistas i lokalerna, skydda egendom eller övervaka att produktionsprocesserna fungerar tillbörligt. I lagen föreslås dessutom bestämmelser om hurdan kameraövervakning som är nödvändig och som såle-

des kan riktas mot en viss arbetsplats där arbetstagare arbetar.

Förslaget innehåller också bestämmelser om villkoren för att få hämta meddelanden i en anställds e-post och öppna dem. Målet med de föreslagna bestämmelserna är att sekretessen i fråga om en anställds förtroliga e-postmeddelanden inte ska äventyras och att arbetsgivaren även kan få tillgång till meddelanden som hör till arbetsgivaren och som är nödvändiga för att verksamheten ska kunna fortsätta. Med regleringen eftersträvas att den anställdas samtycke ska ligga till grund när arbetsgivaren får reda på eller öppnar meddelanden som den anställda mottagit eller sänt och som hör till arbetsgivarorganisationen. Lagen ger likväl arbetsgivaren en möjlighet att få reda på meddelanden som hänför sig till arbetsgivarens verksamhet i de fall då ett förfarande som bygger på samtycke av olika orsaker inte kan tillämpas och det är nödvändigt att få uppgifterna för att arbetsgivarens fortsatta verksamhet ska kunna tryggas.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästas.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Propositionens mål

Propositionen hänger samman med en annan proposition som är under behandling i kommunikationsutskottet, regeringens proposition med förslag till lag om dataskydd vid elektronisk kommunikation och om ändring av vissa till den anslutna lagen (RP 125/2003 rd). Den sistnämnda lagen är en allmän lag som reglerar behandlingen av identifikationsuppgifter vid elektronisk kommunikation och lagen om integritetsskydd i arbetslivet är en speciallag som ska tillämpas i arbetslivet. Utgångspunkten för propositionerna är densamma, dvs. elektronisk kommunikation är förtrolig vad gäller både innehåll och identifikationsuppgifter om kommunikationen.

Utgångspunkten i den föreliggande propositionen är att skyddet för privat kommunikation är absolut och att arbetsgivaren bara har rätt att befatta sig med arbetsrelaterad kommunikation. Dessutom är lagen uttömmande i fråga om villkoren för ingripande. När arbetsgivaren ingriper i en anställds kommunikation via e-post ska han eller hon följa stränga procedurregler och rapportera om sina åtgärder till den anställda. Det är bra att regleringen har strikta gränser, anser utskottet.

Hämtning och öppnande av arbetstgares elektroniska post

Utskottet har analyserat propositionen i de delar som hänför sig till utskottets behörighetsområde, dvs. i första hand bestämmelserna i 6 kap. Bestämmelserna avser att värna dels kärnan i

skyddet för ett förtroligt meddelande, dvs. meddelandets innehåll, dels arbetsgivarens nödvändiga intressen med tanke på fortsatt störningsfri verksamhet vid frånvaro för arbetstagaren. Bestämmelserna avser vidare att trygga avsändarens rätt till förtrolig kommunikation.

De föreslagna bestämmelserna om hämtning och sökande av meddelanden är noggrant avgränsade och exakta. Vid utfrågningen av sakkunniga har det påpekats för utskottet att föreslagna 18 § är problematisk precis av den anledningen att de arbetsgivarförpliktelser som omfattas av omsorgsplikten förefaller alltför ovillkorligt bundna bara vid de i paragrafen uppräknade möjligheterna. I praktiken ger propositionen arbetsgivaren tillgång till bara tre alternativ, dvs. att tillämpa den automatiska svarsfunktionen, att styra posten till en person som arbetsgivaren själv godkänt eller till någon annan adress eller att ge sitt samtycke till att arbetsgivaren styr posten till någon annan person. På arbetsplatserna bör det vara möjligt att införa också andra lösningar som fungerar och är säkra med tanke på integritetsskyddet vid förhinder för en arbetstagare. En tänkbar lösning är att arbetstagaren själv vid fjärrförbindelse får kontrollera sina egna meddelanden under semestern eller någon annan gemensamt överenskommen praxis. Utskottet anser, med beaktande av kravet på exakthet och noggrann avgränsning i fråga om begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, att det vore bättre med en tekniskt flexibla lösning på 18 §.

Utskottet uppmärksammar 19 § om arbetsgivarens rätt att med hjälp av den person som har systemadministratörs befogenheter hämta fram meddelanden. Villkoret att agera med hjälp av den som har systemadministratörs befogenheter finns inskrivet i 1 mom. för att arbetsgivaren inte

ska göra sig skyldig t.ex. till dataintrång då han eller hon hämtar arbetstagarens e-postmeddelanden. I 2 mom. om vad som ska göras när arbetstagaren har avlidit eller är permanent förhindrad att utföra sina arbetsuppgifter saknas villkoret i 1 mom. Utskottet anser att det här av samma orsaker som i 1 mom. är nödvändigt att föreskriva att e-postmeddelanden hämtas med hjälp av den som har systemadministratörs befogenhet.

Utskottet har vidare uppmärksamgjorts på att den föreslagna bestämmelsen i 21 § 2 mom. om bl.a. användningen av datanät inte är tillräckligt informativ. I paragrafmotiveringen framhålls att bestämmelser om att uppgifter från bläddringen i webbsidor är konfidentiella ska tas in i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation, som ska tillämpas som allmän lag också på arbetsgivare. Enligt proposition RP 125/2003 rd omfattas bläddring i webbsidor av räckvidden för lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation, eftersom det vid bläddring i sidor som är öppna för allmänheten vanligen blir kvar uppgifter i servern eller via kommunikationsnätet i terminalen som gör det möjligt att koppla ihop meddelanden med mottagaren. Formuleringen i föreslagna 21 § 2 mom. kan ge den uppfattningen att det efter samarbetsförfarande vore möjligt att behandla identifikationsuppgifter efter bläddring i webbsidor. Utskottet understryker att också vid sådan användning av nätet handlar det om förtrolighet i kommunikationen och att detta bör framgå av momentets formulering.

Utlåtande

Kommunikationsutskottet föreslår

att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet beaktar det som sägs ovan.

KoUU 7/2004 rd — RP 162/2003 rd

Helsingfors den 6 maj 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Markku Laukkanen /cent
vordf. Matti Kangas /vänst
medl. Mikko Alatalo /cent
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen /saml
Inkeri Kerola /cent
Reino Ojala /sd

Pertti Salovaara /cent
Timo Seppälä /saml
Harry Wallin /sd
Lasse Virén /saml
Raimo Vistbacka /saf
ers. Lyly Rajala /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.